

Reactie op de aanzet voor een BVm

De ondertekenaars van deze reactie ondersteunen de ontwikkeling van een wettelijke regeling die ondernemingen in staat stelt om een maatschappelijk doel voorop te stellen. De aanzet voor een BVm heeft wat ons betreft echter een aantal aanpassingen om maatschappelijke ondernemingen en de maatschappelijke doelstellingen die zij voorop wensen te stellen beter te dienen.

Daartoe doen we graag de volgende voorstellen:

1.

Plaats het maatschappelijk doel echt voorop, door onder andere een harde dividend- en vermogensklem van tenminste 50% te hanteren

In de aanzet voor een BVm wordt gesteld dat de meeste winst bij een BVm dient terug te vloeien naar de onderneming ten behoeve van het maatschappelijk doel. Dit kunnen volgens de aanzet investeringen zijn die gericht zijn op uitbreiding van de onderneming met het oog op het maatschappelijk doel, maar het kunnen bijvoorbeeld ook vervangingsinvesteringen zijn. Voorts wordt in de aanzet gesteld dat aandeelhouders van een BVm weten dat winst maken ondergeschikt is aan het maatschappelijk doel [1].

Een aantal onderdelen en toelichtingen uit de aanzet is in strijd met voornoemde uitgangspunten. Aandeelhouders worden in de aanzet namelijk niet consequent ondergeschikt gemaakt aan het maatschappelijk doel, waardoor aandeelhouders en het maatschappelijk doel met elkaar in competitie worden gebracht. Dat komt in de aanzet vooral tot uiting doordat onderhandelingsruimte bestaat voor aandeelhouders om aanspraak te maken op meer dan de helft van de winst [2], bijvoorbeeld ter compensatie van genomen risico door in de onderneming te investeren [3]. Risico's zijn inherent verbonden met investeren in het eigen vermogen van een onderneming. Belangrijk voor maatschappelijke ondernemingen is nu juist dat de winst onder het mom van risicocompensatie *niet* voor het grootste deel naar aandeelhouders *kan* vloeien.

Als de heldere norm gehanteerd zou worden dat *altijd* meer dan de helft van de winst en het vermogen toe dient te komen aan het maatschappelijk doel waar de onderneming aan werkt, kan de BVm daadwerkelijk de gewenste (h)erkenning bieden aan ondernemingen die consequent het maatschappelijk doel voorop stellen. Voor ondernemers en investeerders die winst toch boven het

maatschappelijk doel willen stellen is en moet de maatschappelijke status niet aantrekkelijk zijn om te gebruiken of misbruiken.

Het is toe te juichen om volgens de principes van 'steward-ownership' [4] ook de mogelijkheid te bieden een 100% dividend- en vermogensklem te hanteren, zodat het maatschappelijk doel nog meer nadruk krijgt. Aandeelhouders worden dan 'slechts' verantwoord eigenaren die in het belang van de maatschappelijke doelstelling tijdelijk zorg dragen voor de onderneming. Een volledige dividend- en vermogensklem laat onverlet dat ondernemers en investeerders een compensatie kunnen krijgen voor hun inbreng en het risico dat zij nemen. Dat kan bijvoorbeeld met een 'equity like debt' afspraak, waarbij vooraf bepaald wordt welke (maximale) vergoeding ondernemers en investeerders kunnen ontvangen. Op deze wijze kan de onderneming (na het uitkeren van een eerlijke vergoeding aan ondernemers en investeerders) de operationele winst op de lange termijn volledig inzetten ten behoeve van de maatschappelijke doelstelling.

In Duitsland wordt een variant op de GmbH ontworpen met een 100% dividend- en vermogensklem; de GmbH-gebV [5]. In vergelijking met de aanzet voor de BVm richt de GmbH-gebV zich op de meer universele uitdaging om bij ondernemingen een ander doel dan het dienen van aandeelhouders voorop te kunnen stellen. Het ontwerp voor de GmbH-gebV stelt geen voorwaarde aan het maatschappelijke karakter van de doelstelling van een onderneming. De GmbH-gebV kan daarmee ook niet-maatschappelijke ondernemingen ten goede komen en is complementair aan private normeringen voor maatschappelijke ondernemingen (zoals de B Corp certificering).

Tot slot: Een dividend- en vermogensklem zonder normering ten aanzien van het beloningsbeleid voor bestuurders, medewerkers en andere betrokkenen is een wassen neus, omdat winst en vermogen anders alsnog onbegrensd kunnen wegvloeien. Een dergelijke normering ontbreekt vooralsnog in de aanzet.

2.

Zorg voor de lange termijn toepassing van de status als maatschappelijke onderneming

De huidige aanzet biedt ondernemingen de mogelijkheid om het predicaat 'maatschappelijk' af te werpen en bijvoorbeeld (weer) gewoon een BV te worden [6]. Een inherente waarde van maatschappelijke ondernemingen is echter dat de focus op een maatschappelijk doel geen tijdelijk karakter kent. Het is geen marketingtruc om in de opstart- en groeifase klanten mee te werven en daarna af te werpen. De uitdagingen waar maatschappelijke ondernemingen aan werken vragen om toewijding en niet om een opportunistische benadering.

Door te kiezen voor de status als BVm, heeft de onderneming het belang van een maatschappelijke doelstelling vooropgesteld. De mogelijkheid om de maatschappelijke status af te werpen is simpelweg *in strijd met dat belang*.

3.

Laat maatschappelijke ondernemingen er zelf zorg voor dragen dat zij de status waardig blijven

Om te controleren of en te zorgen dat een BvM daadwerkelijk de maatschappelijke doelstelling vooropstelt, leunt de aanzet sterk op vrijblijvend initiatief van externe stakeholders. Tegelijkertijd geldt voor hen een relatief hoge drempel om een onderneming aan te spreken middels een gang naar het gerechtshof.

De uitnodiging aan externe stakeholders om 'argwanend' te zijn jegens een BvM is in strijd met de wens om maatschappelijke ondernemingen (h)erkenning te bieden. Die wens impliceert immers dat externe stakeholders ervan uit mogen gaan dat een maatschappelijke onderneming haar status waardig is. Als het maatschappelijk doel en de aandeelhouders echter met elkaar in competitie worden gebracht – zoals in de huidige aanzet het geval is – is het inderdaad niet vreemd om argwanend te zijn. Wanneer aandeelhouders echt dienend worden aan het maatschappelijk doel (conform voorstel 1 in deze reactie), behoeft een BvM een minder actieve controle door externe stakeholders.

Omdat de vrijwillige keuze voor de status als maatschappelijke onderneming voortkomt uit de wil om een maatschappelijk doel voorop te stellen, is het veel passender als de BvM de verplichting heeft om zelf zorg te dragen voor governance omtrent het consequent vooropstellen van het maatschappelijk doel, bijvoorbeeld middels zelfregulering vanuit een vereniging van samenwerkende maatschappelijke ondernemingen. Externe stakeholders kunnen in dat geval natuurlijk alsnog een laatste vangnet zijn om maatschappelijke ondernemingen aan te spreken als vermoed wordt dat het maatschappelijk doel niet langer voorop staat.

4.

Bied andere rechtsvormen ook toegang tot de maatschappelijke status

In de aanzet wordt voorgesteld dat alleen de BV gebruik kan maken van de maatschappelijke status. Daarmee zet de wetgever maatschappelijke ondernemingen die aan andere rechtsvormen toebehoren buiten spel.

De keuze om de maatschappelijke status niet van toepassing te laten zijn op de coöperatie en de NV, wordt in de aanzet onderbouwd met de overweging dat deze rechtsvormen al een ander doel dienen, namelijk de stoffelijke behoeften van leden respectievelijk het eigenbelang van aandeelhouders [7]. Dat is een vreemde argumentatie, omdat het laatste ook voor de BV geldt. Het idee van de wettelijke regeling is nou juist om een maatschappelijk doel *wel* voorop te kunnen stellen.

Een voorbeeld van een coöperatie die een maatschappelijke onderneming drijft is Odin. Odin is een biologische voedselcoöperatie met meer dan 12.000 leden en een veelvoud aan klanten. Odin heeft zo'n 30 winkels, een groothandel, bezorgdienst, een eigen imkerij en boerderij. Belangrijke idealen van Odin zijn een gezonde en eerlijke keten van boer tot bord en 100% biologische voeding. Alle winkels dragen het EKO keurmerk.

Een voorbeeld van een naamloze vennootschap die een maatschappelijke onderneming drijft is Triodos Bank. Triodos Bank is naar eigen zeggen een van de duurzaamste banken ter wereld. De missie van Triodos Bank is om het geld van haar klanten te laten werken aan positieve maatschappelijke, ecologische en culturele veranderingen. Triodos Bank is sinds 2015 gecertificeerd B Corp.

De in de aanzet genoemde constatering dat een flink deel van de ondernemingen met aspiraties om maatschappelijke onderneming te worden aan een BV toebehoort [8], is onvoldoende reden om andere rechtsvormen simpelweg uit te sluiten van de maatschappelijke status. In het geval van de ANBI-status en SBBI-status is namelijk ook gekozen om deze op zowel stichtingen als verenigingen toepasbaar te laten zijn, ook al maken in de praktijk vooral stichtingen van de mogelijkheid gebruik.

Tot slot is het argument dat de toespitsing tot één rechtsvorm bijdraagt aan de uniformiteit van (h)erkenning van de maatschappelijke onderneming [9] vreemd, omdat de wettelijke status los van de rechtsvorm een onderscheidend karakter kan krijgen, zoals bijvoorbeeld ook voor B Corp en de Code Sociale Ondernemingen geldt. Waarom zouden we maatschappelijk ondernemen enkel aan BV's willen voorbehouden?

We hopen met deze reactie een constructieve bijdrage te leveren aan de verdere ontwikkeling van een wettelijke regeling voor maatschappelijke ondernemingen.

We Are Stewards

Gijsbert Koren
Nina de Korte
Max Muller

Mede-ondertekend door:

Johannes van den Akker, vennoot Hoe Dan Wel en directeur brouwerij Kleiburg
Andrew Appleby, co-founder & CEO Syllucid
Erik Arkesteijn, KNHM Participaties BV
Arjan Baaijens, initiator Bedrijfscoöperatie.nl U.A. en BCpoint
Koos Bakker, partner in Sleipnir Support cv
Walter Balestra, oprichter Zorgdomein en investeerder in healthtech en impact
Quinten Beek, ondernemer
Tom van de Beek, founder The Tipping Point Foundation en The Pollinators
Jennifer Benson, The New Business as Usual
Bas van den Berg, mede-oprichter en eigenaar Buurman en Placebased & Co

Marije van den Berg, democratie-onderzoeker en voorzitter H.L. Druckerfonds
Hanneke van Bezooijen, directeur Protestantse Diaconie Amsterdam
Maartje de Boer, masterstudent sustainable entrepreneurship
Marijn Bos, mede-oprichter GreenUp
Rense Bos, transitieadviseur
Martin van Briemen, mede-oprichter BRUIS advies
Joost Brinkman, Managing Director Synkero BV
Hans van den Broek, bestuurslid Sleipnircoöperatie
mr Digna de Bruin, expert conscious contracting bij De Rechtmakers
Yordi de Bruin, impact ondernemer
Yaroslav Derevianko, oprichter CityZen Duurzame Stadslogistiek
Arnout van Dijk, Kura&go Duurzaam Ondernemen en Samen Slim Rijden Zeist
Vincent van Dijk, managing partner Strangelove
Hans Dijkstra, Exponential Innovation
Simon Douw, initiatiefnemer Jongwijs en Downsideup
Pepijn Duijvestein directeur en eigenaar New Economy BV
Erik Friedeberg, oprichter en bestuurder coöperatie Manifesto
Jaap Fris, mede-initiatiefnemer Social Impact Day Twente, co-founder Mindt en Aardemakers, toekomstboer bij Voorland
Camille van Gestel, co-founder WakaWaka en co-founder Nanook
Sjanett de Geus MSc, directeur Twelve Waves Academy
Ben Gevonden, bestuurder stichting Sleipnir
Rein Goedkoop, impact investeerder bij oa PYMWYMIC
Julian Groenendijk, eigenaar IDPRO.nl en tech investeerder
Siebe Martijn Groenendijk, Hét Bouwbedrijf bv
Rodolfo Groenewoud, zakelijk directeur In4Art
Fam. Felix en Yolanda Guttman - Felderhof, oprichter Canal Company b.v., Stichting Amsterdam Light Festival, co-investeerder in Purpose Evergreen Capital GmbH, impact investeerder
Erno Hannink
Jeroen van der Heide, co-founder Impakt Tribe
Heleen Heithuis-Kuyck, voorzitter Stichting de Prioriteit
Edmond Hilhorst, oprichter Independer en bestuurder diverse impact fondsen en healthtechs
Maurits van Hoogevest, founder Building The New
Mathijs Huis in 't Veld, mede-oprichter en algemeen directeur Jack Bean
Natasha Hulst, programme director Schumacher Center for New Economics en oprichter Stichting Grond van Bestaan
Sven Jense, oprichter Climate Cleanup
Casper Jones, notaris te Amersfoort
Henri de Jong
Marjan de Jong, lecturer marketing and innovation Hotelschool Den Haag en trainer FutureProofNL
Astrid Kaag, provincie Noord-Brabant/Brabant Outcomes Fund
Firos Kariman, duurzaam ondernemer
Pieter Klapwijk, co-founder AgOS, emeritus-hoogleraar Supply Chain Economics
Kees Klomp, founding partner THRIVE Institute
Jonneke de Koning, docent Ondernemerschap & Retail Management Avans Hogeschool
Jos de Krieger, partner / architect Superuse Studios NL BV
Mark Laagewaard, managing director CrowdAboutNow
Bart Lacroix, founder 1%Club, GoodUp en Impact Sprint
Olga Langemeijer, bestuurder Stichting Nimatol
Charlotte van Leeuwen, oprichter Bord&Stift
Marianne van Leeuwen, duurzaam ondernemer

Heidi Leenaarts, directeur Coöperatie United Economy U.A.
Alvin Leito, duurzaam ondernemer
Arie Lengkeek, commongrounds
Niels van der Linden, co-founder Patica
Sjoerd Louwaars, directeur innovatie PLNT Leiden
Adriaen Luijks, redacteur MeJudice
Bernard Maarsingh, Maarsingh & Van Steijn
Damaris Matthijsen, Economy Transformers
Alexander van der Meer, Clubhuis
Jarno Meijer, directeur Therapieland
Niels Meijssen, co-founder & CEO Moonback
Henry Mentink, voorzitter Veerhuis doe- en kenniscentrum nieuwe economie
Nico Moleman, medeoprichter en steward BuurtzorgT
Sam de Muijnck, chief economist Our New Economy
Marijtje Mulder, Veldkers permacultuur advies
Pascal Mulder, Fraenck
Paul Musters, founder Impactview en startup investeerder
Ruth Pasternak, projectleider duurzaam onderwijs SME
Edo Paymans, founder Holy Ganja
Arjan Post, founder Heroes of Work
Mielo Pouwer, mede-eigenaar Makii
Joost Prins, SoftCity Urban Development
Johannes Regelink, Burgerboerderij de Patrijs
Eelco van Rossum, beoogd maatschappelijk ondernemer
Simon Schilt, initiatiefnemer en impact business developer Onze Markt
Elbert-Jaap Schipper, psychiater en directeur zorg KieN
Martijn Schirp, co-founder Synthesis
Anco Scholte ter Horst, Freedom Internet
Juliëtte Schraauwers, co-founder NOWSCHOOL & Abundance Group
Koen van Seijen, Investing in Regenerative Agriculture and Food podcast
Mark Slegers, rotterzwam bv
Roland Slot, founder Breathe
Hugo van der Spek, oprichter van fibby
Wouter Staal, oprichter & eigenaar Yoghurt Barn
Leonie van der Steen, voormalig eigenaar Squarewise
Steven van den Tol, oprichter Wilson Leiderschap
Merlijn Twaalfhoven, oprichter van The Turn Club
Wouter Veer, oprichter ifund, BlueCity en Lenteland
Sjoerd van der Velden, verbonden aan Bruggink & Van der Velden Advocaten Belastingadviseurs
Jos Verhoeven, algemeen directeur Start Foundation
Nathan Volkers, oprichter Future Diaper Project
Tom Vroemen, partner Electric Leap Europe
Rutger van Weeren, impactondernemer Bureau Doendenken
Diederick van der Wijk, medeoprichter Forward Incubator en medeoprichter Maratan
Edith Zwagerman, initiatiefnemer Local Happinez
Ingrid Zwiars, beoogd vennoot Kinderhuis Maminka

Noten

- [1] De toelichting 'Algemene uitgangspunten winstbestemming' bij onderdeel 7 van de aanzet, pagina 11
- [2] Onderdelen 7 en 8 van de aanzet en de daarbij behorende toelichtingen, pagina 10 - 15
- [3] De toelichting 'Neerwaartse bijstelling' bij onderdeel 7 van de aanzet, pagina 12
- [4] Meer informatie over steward-ownership: <https://wearestewards.nl/steward-ownership/>
- [5] Entwurf eines Gesetzes für die Gesellschaft mit beschränkter Haftung mit gebundenem Vermögen
- [6] Onderdelen 16 - 27 van de aanzet en de daarbij behorende toelichtingen, pagina 19 - 25
- [7] Onderdeel 1 van de aanzet en de toelichting 'Beperking wetsvoorstel tot de BV', pagina 3 - 4
- [8] *Ibid.*
- [9] *Ibid.*